

Saulius Venckaus nuotr.

Ar Lietuvos valdžia pajėgi aprūpinti savo žmones reikiamais vaistais?

Šį pokalbį paskatino didelio atgarsio visuomenėje susilaukusios „Respublikos“ publikacijos, kad Lietuvoje prieš 2 mėnesius pritrūko vaistų onkologinių ligių gydymui, o prieš 2 savaites neliko ir vaistų diabetikams bei kitiems sunkiems ligoniams. Kodėl gi taip atsitinka XXI amžiuje? Europos Sąjungos valstybėje. Ar tikrai esame laikomi visaverčiais ES nariais, jei elgamės kaip su pienbūrniais? Bet mūsų valdininkai sako, kad tai normalu...

Alsakymus į šiuos ir kitus klausimus pabandydime atrasti šioje ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDEJIMO apskritojo stalo diskusijoje, kurioje dalyvauja Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos vadovas Gintautas BARCYS, sveikatos apsaugos ministro patarėjas Martynas MARCINKEVIČIUS, Seimo Sveikatos reikalų komiteto narys Gediminas NAVAITIS ir visuomenės veikėjas pensininkas Antanas UŽDAVINYS. Diskusiją veda žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: Įsivaizduoju labai paprastai: mes išrenkame Seimo narius, jie mums žada gerą sveikatos apsaugą, Seimas skiria ministrą, ministras toliau skiria Vaistų kontrolės tarnybos vadovą. Kurioje vietoje atsiranda toks tarpas, kad štai ėmė ir pritrūko Lietuvos žmonėms reikalingų vaistų?

G.JAKAVONIS: Atsiname ir tas artėjantis gripo epidemijas, kai skiepai perkami pavėluotai, brangiau, o paskui jų neprireikia. Ką reikėtų tobulinti, kad tokių problemų būtų mažiau?

G.BARCYS: Pas mus registruota apie 28 tūkst. vaistų, kurie gali patekti į rinką. Tai yra tikrai labai daug. Kiekvienai ligai, įvairioms ligų formoms ir pan. Be abejo, esant tokiam dideliame vaistų skaičiui, tiekimo pertrūkių būna dėl įvairiausių priežasčių. Pavyzdžiui, ką tik sustabdėme vienos serijos vaistų prekybą dėl kokybinių parametru neatitinkimo ir tų vaistų tiekimas nebebus, juos turės pakeisti kiti. 2009 metų rudenį įvedėme vaistų rinkos stebėsenos sistemą, todėl galime orientuotis ir planuoti galimus pertrūkius, sutrikimus. Ty, kiekvieną mėnesį iš didmenininkų, užsimančių vaistų prekyba, gauname informaciją, kiek vaistų jie tiekia per mėnesį, kokių vaistų jie turi, kokie likučiai sandėliuose ir ar kurių nors vaistų trūksta. Jei trūksta kokių nors vaistų ar jie pakeičiami kitais, ši sistema mums tikrai padeda. Minėtoju atveju dėl onkologinių vaistų mūsų sistema nerodė jokios problemos, nes jie buvo pakeičiami kitais vaistais, dar buvo tiekiami dviejų gamintojų vaistai, registruoti Lietuvoje. Ta-

čiau dabar, atlikus tyrimą, nors galutinės išvados dar nepateiktos, atrodo, kad įvyko paprasčiausia techninė klaida. Vienas didmenininkas, teikdamas mums ataskaitas, vietoj vienos ampulės įrašė penkias ir mūsų sistema parodė, kad į Lietuvos rinką pateiktas du kartus daugiau vaistų negu pernai, ir netyčia atsirado šitas trūkumas. Mes viską išsiaiškinome ir dabar dar patobulinome savo sistemą, informuojame visus rinkos dalyvius apie bet kokius sutrikimus, apie keičiamus vaistus, kad jie orientuotųsi, planuotų atvežimus ir kad tokių sutrikimų nebūtų.

G.JAKAVONIS: Leiskite įsiterpti. Yra vienas svarbus klausimas, į kurį mes tikriausiai turėtume atsakyti. Vaistas, apie kurį kalbame, buvo kompensuojamas. Tas, kuris bus naudojamas dabar, nėra kompensuojamas. Ar tai turės kokių nors ligonių piniginei? **M.MARCINKEVIČIUS:** Mes buvome susitkę su gamintojais ir jie pažadėjo per šią savaitę pateikti paraišką įtraukti vaistą į kompensuojamųjų sąrašą.

atlikty tyrimų duomenimis. Kad skubiais atvejais būtų taip pat skubiai persiunčiama informacija apie ligonį, kad būtų bendras vėžio registras, kraujo donorų registras ir daugybė kitų dalykų, kurie tiesiog privalomi XXI amžiuje, kad jie būtų kompiuterizuoti, prieinami. Ir Seimas skyrė daug pinigų šiai sistemai sukurti, o rezultatas, pripažinkime, kol kas artimas nuliiui. Ir dar vieną temą norėčiau paminėti - tai turbūt mums visiems aktualia vaistų kainų problema. Ir Sveikatos reikalų komitetas, ir ministerija prisidėjo, kad vaistų kainos Lietuvoje mažėtų. Bet ne paslaptis, kad yra kitų Europos Sąjungos šalių, kur vaistai kainuoja pigiau negu Lietuvoje. Mes skaičiuojame litus: aš gaunu 800 litų pensijos, dar žmona pernai susirgo, tai per mėnesį mums abiem vaistams išėina 600 litų. Gerai, kad aš dar kaime gyvenu, bulvytę ar dar ką savo išsikasau, tai mes galą su galu suduriame, nesakau, kad alkanas vaikštau. Bet atvažiuoti į Vilnių, į teatrą jau galimybės ir neturime. Mes pasmerkti apsamuoti.

► Mums reikalingos nedidelės medikamentų serijos ir vaistų gamintojams nesame pirmieji eilėje

Gintautas BARCYS
Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos vadovas

G.JAKAVONIS: Gedimainai, kodėl Seimo Sveikatos reikalų komiteto nariai vengia dalyvauti diskusijose? Štai jūs sutikote ateiti, o daugelis atsakė dėl vienokių ar kitokių priežasčių. Ar bijoma farmacininkų, kažkokio labai galingo klano?

G.NAVAITIS: Laikaisi pozicijos, kad reikėtų komentuoti savo, o ne kolegų poelgius. O aš esu čia, nes manau, kad tai yra svarbi tema.

Sveikatos apsaugos ministerija parengė Farmacijos įstatymo pataisas, kuriomis siūloma nustatyti papildomas priemones dėl kompensuojamųjų vaistinių preparatų tiekimo užtikrinimo. Ir tose pataisose yra numatytos griežtesnės sankcijos, jeigu sutarčių nebūtų laikomasi. Truputį plačiau pažvelgus, manųčiau, šis įvykis išryškina vieną svarbią sveikatos apsaugos sistemos problemą. Ne pirmus metus kalbame apie vadinamąją e.sveikata - elektroninę sveikata. Apie tai, kad pacientas ir gydytojas galėtų naudotis visose gydymo įstaigose

knygutę. Vaistinėkė sako: parinksiu pigiausias, bet jums, močiute, reikės mokėti 40 litų. Ne, aciu, sako, aš neturiu tiek pinigų. Pasiėmė knygutę ir išėjo, nusipirkusi citramono, ir viskas. Taip pasidarė graudu ir nejauku, kad jai tų vaistų būtinai reikėjo, nes gydytojai prirašė, o jina negali nusipirkti. Vaistų kainos yra aiškiai per didelės. Ir man niekas neįrodys, kad jos yra geros. Gerb. ministro patarėjui M.Marcinkevičiui norėčiau truputį paprieštaruoti dėl kompensuojamųjų vaistų akcijų. Uždraudėte akcijas. Jeigu man reikėdavo mokėti 40 proc., tai, būdavo, kai kuriose vaistinėse - jau tik 20 proc., o dabar to nėra. Manau, kad jūs nusikraudėte vylesnio amžiaus žmones. Mes skaičiuojame litus: aš gaunu 800 litų pensijos, dar žmona pernai susirgo, tai per mėnesį mums abiem vaistams išėina 600 litų. Gerai, kad aš dar kaime gyvenu, bulvytę ar dar ką savo išsikasau, tai mes galą su galu suduriame, nesakau, kad alkanas vaikštau. Bet atvažiuoti į Vilnių, į teatrą jau galimybės ir neturime. Mes pasmerkti apsamuoti.

G.JAKAVONIS: Kokioms priežastims lemia, kad kitose ES šalyse vaistai pigesni negu Lietuvoje? Štai ir vėl spaudoje rašoma, kad farmacininkai finansuoja gydytojų poilsines keliones, matyt, yra kažkokie svertai, už kuriuos reikia atsidėkoti, ir turbūt tos kelionės, kurias finansuoja farmacininkai, įkalkuliuotos į tas kainas? Ar čia labdara?

G.BARCYS: Tokių kelionių, be abejo, neturi būti ir tai yra absoliučiai netoleruotinas dalykas, kai už kažkokias paslaugas gydytojams teikiamos kelionės. Ne mokslinės konferencijos, kur bent jau yra naujiena, o tokios poilsinės kelionės. Antra, be abejo, jeigu patiriamos išlaidos, tai jos kažkur kompensuojamos. Trečia, apie kainas plačiau pasmes. Lyginant Lietuvą su kitomis šalimis, yra dvejopa situacija. Onkologinių vaistų, vaistų astmai nesu kompetentingas, bet jeigu būčiau tokioje situacijoje, man būtų lygiai tas pats. Toliau - vaistų kainos. Prieš kelis mėnesius vaistinėje - elektroninėje sveikata. Apie tai, kad pacientas ir gydytojas galėtų naudotis visose gydymo įstaigose

jame. Todėl dar kartą pasidžiaučiau, kad reguliavimo rezultatas neblogas, bet visgi rinkoje, manau, vienintelis efektyvus būdas sumažinti vaistų kainas - tapti solidesniu vaistų rinkos dalyviu, su kuriuo turėtų skaitytis pasaulinės farmacijos įmonės. **A.UŽDAVINYS:** Aš pakalbėsiu kaip paprastas pensininkas ir išties didelės ligonis. Pirmiausia, žinoma, gal ten ir buvo vienos ligoninės problema, kai pritrūko vaistų, bet reikia pabrėžti - pritrūko onkologinių vaistų. Onkologiniams ligoniams, galima sakyti, jau būna parašytas vaistų sąrašas. Ir kai ateina gydytojai ir pasako, kad rytoj tu negausi vaistų, mes jų neturime, kokia gali būti paties ligonio, giminių savijauta?! Tai tikrai labai didelė skriauda. Aš nieko nekaltinu, nes nieku gydyti kamos išsivysčiusiose ES šalyse yra aukštesnės negu pas mus, tačiau paprastų vaistų kainos pas mus didesnės negu, pavyzdžiui, Lenkijoje. Priežastis ta, kad mūsų vaistų rinka yra apie 0,3 proc. Europos rinkos. Mes esame maži,

mums reikalingos nedidelės medikamentų serijos ir vaistų gamintojams nesame pirmieji eilėje. Pritariu p. G.Navaičiui, kad mums reikia sustengti didėti, ir kai kurie žingsniai yra daromi. Mes pirmiausia integruojamės su Latvija ir Estija, jau esame įteisingi ir leidžiame bendras trikalbes pakuotes, kad jas būtų galima gaminti ir Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje. Mes dabar bandome šifruoti pakeitimus, visas procedūras, kad nereikėtų kiekvienoje šalyje atskirai daryti, kad būtų galima parduoti per vieną procedūrą. Tai jau įteisinta. Pernai buvome susitkę su latviais ir estais ir sutarėme dėl šių dalykų. Šiais metais jie pas mus irgi atvykta. Spalio 13 d. vyks pasitarimas visais šiais klausimais. Antkainių ribojimas davė efektą. Pirma, nustojó augti kainos ir nemažai dalis vaistų atpigó.

G.JAKAVONIS: Štai mes Europos Sąjungoje nesame pirmieji eilėje, o kad esame mažiukai. Tada kyla klausimas: jeigu jau mes esame tokie trečiaurūšiai, ar mums tas buvimas Europos Sąjungoje reikalingas? Turėtume dabar pigesnių rusiškų vaistų.

G.BARCYS: Jeigu nebūtume Europos Sąjungoje, didesni nepasidarytume. Kalbant apie rusiškų vaistus, patys rusai skundžiasi, kad jų rinkoje liko labai nedaug savų vaistų - iki 20 proc., visa kita yra importuojama produkcija. Farmacijos pramonė negali likti tokio pat lygio kaip prieš 40, 50 ar 60 metų. Tobulėjama, atsiranda naujų vaistų, tobulinami senieji. Galų gale nėra taip, kad, kaip ir bet kurioje kitoje srityje, išaldyta situacija išliktų amžinai. Pokyčių vyksta ir reikia spėti su laiku. Vis dėlto geriau būti ten, kur aukštesnis technologijų ir išsivystymo lygis, o ne ten, kur žemesnis.

G.JAKAVONIS: Antanai, mudu esame kaimiečiai, gyvename Varėnos rajone, kuris ribojasi su Baltarusija. Daug kas Baltarusijos pasienyje turi gimi-

► Vienus vaistus sukurti kainuoja mažiau nei apie 1 mlrd. dolerių ir tai užtrunka apie 7-8 metus

Martynas MARCINKEVIČIUS
Sveikatos apsaugos ministro patarėjas

G.NAVAITIS: Prateščiau jūsų mintį dėl buvimo Europos Sąjungoje. Galima sakyti truputį su humoru, kad, man atrodo, geriau priklausyti milijonierių klubui. Mes dabar visgi priklausome tam „auksiniam“ milijardui Žemės gyventojų, kurie turi stogą virš galvos, turi geriamą vandenį, batus, o siūlymas išeiti iš šito klubo... Sakytime, atsidurti Afrikoje būtų gal ir labai pigu, gautume daugybę visokios labdaros, bet kažkodėl iš Afrikos žmonės bėga į Europos Sąjungą, o ne iš ES į Afriką, kur galėtų iš labdaros gyventi ir džiaugtis. Tai čia buvo kiek su humoru pasakyta. O grįžtant prie mūsų temos, tai įvairios ES direktyvos, reglamentai mūsų medicinos sistema, nors kartais jiniai net ir priešinasi, už ausų patempia į aukštesnį lygį. Ir ne visada žmonės tai pastebi. Jeigu lygintų dešimties metų laikotarpį, tai niekas nepasakytų, kad medicinos pažangos nepasiekta. Ir pasiekta jos kaip tik dėl to, kad, be kitų priežasčių, turime žaisti aukštesnėje lygoje.

G.JAKAVONIS: Norėčiau, kad jūs su humoru dar papasakotumėte apie Graikijos ekonominę situaciją, apie euro zonos krizę. Man atrodo, ten yra gana daug bėdų. Negi, pavyzdžiui, mūsų ano laikotarpio kardiologų Sirvydytū, Marcinkevičiaus, Uždavinio pasiekimai yra kuonos blogesni? Buvau tikrai nustebęs, kai vienas iš Bruselyje dirbančių lietuvių kreipėsi į gydytojus ir jam pasakė ateiti po keturių penkių mėnesių, nes tokia eilė. Atvirai pasakius, lyginant su sovietine sistema, kurią Gediminas lyg ir bandė sukritikuoti, nieko gero ten nematau.

G.NAVAITIS: Manau, kad geriausias sveikatos apsaugos sistemos veikimo rodiklis (turbūt visi sutiksime, nors, suprantama, ne tik šiuo dalyku) yra gyvenimo trukmė. Ir jeigu palyginusime Vakarų Europos šalių, Lietuvos ir Rusijos žmonių gyvenimo trukmę, tai skirtumas akivaizdus Vakarų Europos naudai. Todėl, manau, į tą pusę ir turime orientuotis.

M.MARCINKEVIČIUS: Dabar pasakysiu ne kaip politikas, o kaip praktikas. Sovietinės sistemos, kuri buvo prieš keliasdešimt metų, de ja, nei vienoje buvusioje sovietinės respublikoje nebėra. Per pastaruosius keletą metų teko lankytis keliose buvusiose sovietinėse respublikose - Azerbaidžane, Gruzijoje, taip pat Rusijos Kaliningrado srityje. Iš tiesų vaizdas yra žiaurus. Aš nebėjuo to žodžio. Kad Sovietų Sąjungoje sveikatos priežiūra buvo skiriama daug dėmesio, su tuo galime sutikti, bet tai reikia užmiršti, Sovietų Sąjungos nėra ir sovietinės sveikatos apsaugos sistemos nėra. Buvusiose respublikose tėra tos sistemos griuvėsiai ir beveik nepažengta į priekį. Niekam nelinkėčiau ir nenorėčiau, kad mes būtume eję tuo keliu.

G.JAKAVONIS: Antanai, mudu esame kaimiečiai, gyvename Varėnos rajone, kuris ribojasi su Baltarusija. Daug kas Baltarusijos pasienyje turi gimi-

► Reikia pradėti rūpintis savo sveikata anksčiau, negu kai susergi

Gediminas NAVAITIS
Seimo Sveikatos reikalų komiteto narys

nių, važiuoja aplankyti vieni kitus. Ir iš tų grįžusių iš Baltarusijos girdime apie garantuotą jų sveikatos apsaugą, apie pigesnius vaistus. Aš ne šiaip sau uždaviau klausimą apie buvimą ES. Aišku, Baltarusija turi savų problemų, tačiau kiekviename kaime bent yra socialiniai darbuotojai, ambulatorijos. Vakarų sistemoje žmogus pririšamas prie tam tikro gydytojo, sunegalavus šis visada jam išrašys vaistų, jis visą laiką leis sveikatai pinigų. Ar čia, Vakaruose, jau viskas gerai, o ten, Rytuose, taip blogai?

A.UŽDAVINYS: Čia labai sudėtingas klausimas. Aš noriu pasakyti, kad pas mus ligonių aptarnavimas nėra labai blogas. Gydytojai tikrai nėra blogi. Bet pasitaiko vienas kitas, kuris yra atžagarus, nemandagus, gal ir pavargsta, kada reikia priimti, tarkim, 30-35 ligonius. Tai nėra taip paprasta. Bet tvirtinti, kad Baltarusijoje visiškai blogai, negalima. Man irgi kelis kartus teko ir kalbėtis, ir bendrauti, ir pigesnių vaistų važiavimo ten nusipirkti. Baltarusijoje nepanaikinti medicinos punktai, o pas mus nėra negailestingai. Aš nesimu spęsti, kur geriau, kaip geriau. Aš žiūriu, kad čia, kur gyvenu, būtų gerai.

M.MARCINKEVIČIUS: Norėčiau grįžti prie vaistų temos. Kalbant apie vaistus, gerbiama Varėnos atstovui norėčiau tik tiek pasakyti: jūs teisus, vaistų kainos pas mus nėra labai žemos, tačiau aš gal liu pasakyti, kad čia padėtis panaši kaip ir su šildymo kainomis. Lietuva pati vaistų gamina nepaprastai mažą kiekį. Lietuviška produkcija sudaro 4-5 proc. rinkos. Aukštesnis technologijos vaistų, sakykim, kompensuojamųjų, kurie tikrai reikalingi žmonėms, gaminame labai mažai. Ir čia yra tokia pat padėtis kaip ir su naftos ar dujų kainomis. Visoje Europoje - beje, tą daro ir Lietuva, ir kitos šalys - yra vadinamoji koreferavimo sistema. Tai reiškia, kad kai šalis nusistato savo vaistų kainą, ji žiūri į visas kitas ES šalis, kad nepirktų brangiau negu kiti. Dėl to visi gamintojai visoje Europoje laiko vienodas kainas. Jeigu pamatome, kad kurioje nors šalyje vaistas yra pigesnis, mes iš karto reikalaujame būtent tos pigiausios kainos. Tai gana netgi įrašyta visose mūsų taisyklėse. Bet atitinkamai ir mums niekas nenori duoti mažesnės kainos, nes tada vokiečiai, anglai, prancūzai, didžiosios rinkos irgi reikalauja to paties. Rinkos dėl to, de ja, Lietuva, būdama ES narė, negali turėti išskirtinių kainų. Galiu pasakyti, kad nuo 2009 iki 2011 metų birželio pacientų priemonos sumažėjo daugiau negu 30 proc. O tai tam tikras pasiekimas.

A.UŽDAVINYS: Vaistinėse, ypač didesnių tinklų, buvo madiną skelbtį kompensuojamųjų vaistų priemokų akcijas. Ir čia, rodos, prieš porą metų vienu įsakymu ar nutarimu tas akcijas uždraudėte. Juk tai, man atrodo, buvo vargingiausių ligonių gelbėjimas.

M.MARCINKEVIČIUS: Leidimas mažinti kainą niekur nedingo. Tiesiog jūs turbūt ir pats esate gyvenime pastebėjęs, kaip vyksta akcijos. Pirmiausia užrašoma dide-

lė kaina - tai būdinga pardavinėjant ne tik vaistus. Vėliau paskelbiama didžiulė nuolaida. Ir tai buvo paprasčiausiai pacientų mulkinimas. Dabar Valstybinėje ligonių kasoje sukurta speciali sistema, kur kiekvienas gamintojas gali suteikti nuolaidą kompensuojamiesiems vaistams. Mes nebeleidžiame mulkinti žmonių. Jeigu turime fiksuotą kainą ir jūs norite ją sumažinti, prašom, tam yra sudaryta galimybė. Bet nebėra galimybės taip manipuluoti ir mulkinti.

G.JAKAVONIS: Pavyzdys su benzino kainomis. Mes vieninteliai iš pabaltijiečių turime „Mažeikių naftą“ ir kainos pas mus yra didžiausios. Buvo paminėti skaičiai, kad lietuviški vaistai sudaro 4-5 proc. rinkos. Jeigu daugiau gamintume lietuviškų vaistų, jie irgi pas mus padidarytų brangesni, ar čia tie 4-5 proc. vaistų, kuriuos mes gaminame, vis dėlto yra pigesni negu ES?

G.BARCYS: Šiaip jau kiekvienu šalis, kad ir kur jį būtų - Europoje ar kitoje pasaulio dalyje, remio savo pramonę. Ypač tokių pramonę, kuri yra gana aukšto lygio, kaip farmacijos pramonė. Tikrai taip nėra, kad reikėtų statyti fabrikus, kurie gamintų tik Lietuvai. Nes yra ekonominė logika. Vieno ar kito farmacijos produkto gamykla statoma 10-12 mln. gyventojų. Kitaip sakant, ji turėtų iškart gaminti produkciją ir eksportui. Jeigu yra vietos gamykla, paprastai būna gana išplėtotas infrastruktūra, yra specialistų, yra atitinkamas aplinkos lygis, ir bendrauti greičiau galima, ir registruoti vaistus, ir susitvarkyti su sąnaudomis.

► Aš nesimu spęsti, kur geriau, kaip geriau. Aš žiūriu, kad čia, kur gyvenu, būtų gerai

Antanas UŽDAVINYS
Visuomenės veikėjas pensininkas

Paprastai farmacijos sektoriuje savi gamintojai savose šalyse vis dėlto kainas palaiko mažesnes, tai būtų naudinga ir Lietuvai. Vieną mūsų darbo krypčių - skatinti mūsų vaistų gamintojus, kad jie registruotų vaistus pas mus, kad plėstų gamybą, kad gamintų produkciją eksportuoti, - tai yra ir darbo vietos, ir mokesčiai, ir žmonių kvalifikacija, ir galų gale nauda tarptautiniam vartotojui.

G.JAKAVONIS: Visada didžiudavomės, kad Lietuvoje kvalifikuota darbo jėga. Ar galima tikėtis, kad, turėdami žmonių potencialą, galėtume bent kiek plėtoti vaistų pramonę, pasirodyti net europinėje rinkoje, kartu ir mūsų ligoniams tie vaistai būtų prieinamesni?

M.MARCINKEVIČIUS: Gal liu pasidžiaugti dėl dviejų dalykų. Pirmia, iš tiesų su lietuviškų vaistų gamintojais nuolat vyksta dialogas. Manau, jie tikrai neturėtų turėti pretenzijų ministerijai, nes mes tikrai nuolatous su jais susitinkame, visada stengiamės reaguoti į jų pa-

geidavimus, buvo padaryta tam tikrų nuolaidų ir dėl registracijos, ir dėl kitų dalykų, dėl to, ko jie prašė. Galima pasidžiaugti, kad nors kol kas gaminame mažai vaistų, vyksta gana spartus augimas. Gaminame mažai vaistų dėl to, kad subyrėjus Sovietų Sąjungai gana sunku sukurti naujas gamyklas. Bet yra juk tokių sričių, kur esame lyderiai netgi Europos mastu ir pasaulyje esame žinomi, kad ir biotechnologinių vaistų gamybos srityje. Bet čia, aišku, labai siaura specializacija. Ir dabar iš tiesų matyti gana nemažas kai kurių lietuviškų įmonių augimas. Sakykime, „Teva“ - jos gaminamų vaistų spektras labai greitai plečiasi. Beje, kai kurių lietuviškų gamintojų vaistai iš tiesų yra patys pigiausi. Tai yra tokia pramonė, kuri gana greitai negali atsirasti, prašom, tam yra sudaryta galimybė. Bet nebėra galimybės taip manipuluoti ir mulkinti.

G.JAKAVONIS: Susidaro įspūdis, kad vėčiau nesirgti arba sirgti tokiomis ligomis, nuo kurių kaip nors galima išsigydyti Švenčionių vaistažolių fabriko produkcija.

G.NAVAITIS: Labai teisinga nuomonė. Tikiuos, kad mes jau nebe taip mąstome, bet Lietuvoje tikrai yra dar daug žmonių, kurie mano, kad, dešimt metų gadinę savo gyvenimą ir paskui suvartoję vieną tabletę, vėl dešimt metų gali jį gadinėti. Laimingiau gyvensime tada, kai tapsime protingesni. Protingesni rūpinasi savo sveikata, geriau tvarko ekonomiką, kuria žinių ekonomiką visose srityse. Reikia pradėti rūpin-

ties savo sveikata anksčiau, negu kai susergi.

G.JAKAVONIS: Antanai, klausimas jums kaip eiliniam vaistų vartotojui. Ar nuraminos šis pokalbis?

A.UŽDAVINYS: Aš nuolat tuo domiuosi, per televizorių žiūriu visas laidas. Ir visus tuos tris ponus iš matymo pažįstu, labai miela pabūti kartų ir pasikalbėti, išgirsti gyvą žodį. Ir iš tikrųjų aš likau patenkintas, kad daug daroma. Bet niekas neužsiminė, kaipgi bus su tuo vaistams taikomu PVM.

M.MARCINKEVIČIUS: Viskas priklauso nuo Seimo valios, manau, jis priims išmintingą sprendimą.

Parengė Audrė KUBILIŪTĖ

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje www.zalgriris.org

NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2011

RAŠYKITE MUMS: NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2011, A.Smetonos g. 2, Vilnius LT-01115, arba el.paštu redaktorius@respublika.net. Tel. (8-5) 212-35-25

S.Šilingas - užmaršties dulkes nupūtus

Šiandien dažnai minimi garbingų tautos sūnų vardai, kaip Jono Basanavičiaus, Vinco Kudirkos, Vydūno, Mikalojaus Konstantino Čiurlionio ir daugelio kitų. Tačiau vieno iš labiausiai tautai ir valstybei nusipelnusio žmogaus Stasio Šilingo vardas ilgą laiką nebuvo minimas tarp iškiliųjų kultūros ir politikos veikėjų. Jo nuopelnai nepriklausomos valstybės atkūrimui, kariuomenės organizavimui, pedagogikai, visuomeninių organizacijų veiklai šiandien mažai kam yra žinomi. Kodėl?

Albinas VAICIŪNAS

Didžiausia brangenybė - laisvė

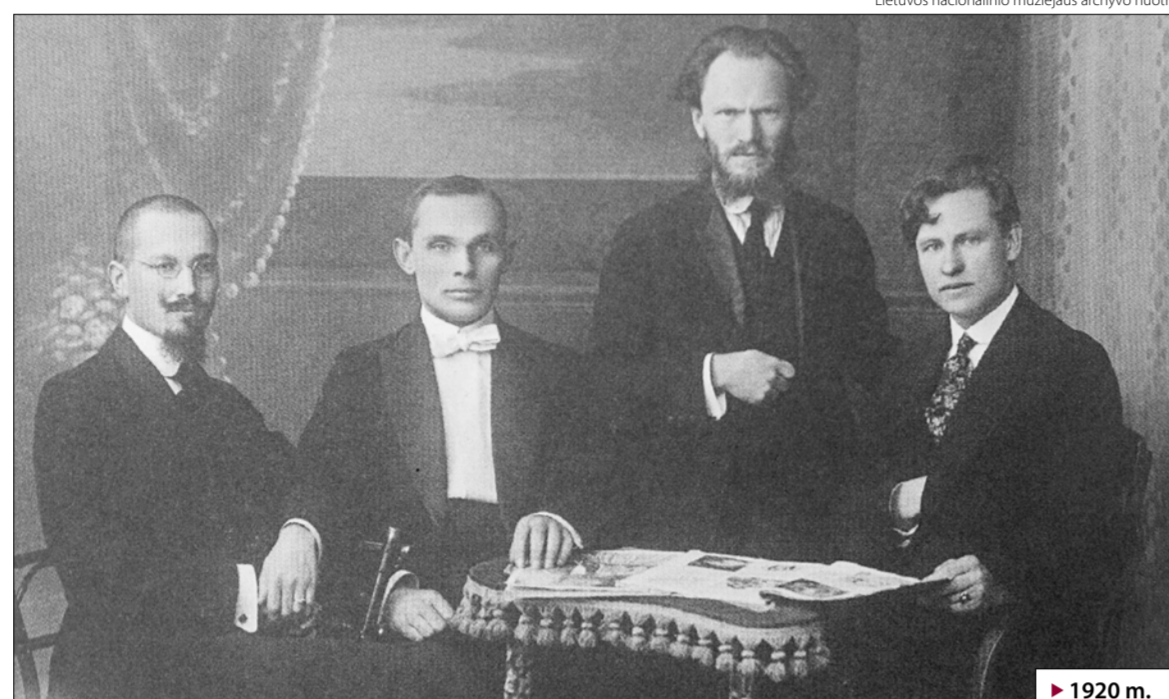
Mažiau, jog taip atsitiko todėl, kad S.Šilingas už savo patriotinę veiklą Nepriklausomybės metais sovietinių okupantų buvo represuotas, tremtas, kankintas daugiau kaip 20 metų. Jo vardas buvo išbrauktas iš istorijos vadovėlių, apie jį nebuvo galima užsiminti ir periodinėje spaudoje. Ir tik prasidėjus Atgimimui pradėtos prisiminti jo sukaktuvinės datos, labai platus akiratis ir įvairiapusė veikla.

Sios kilnios ir labai daug nuveikusios asmenybės plunksnai priklauso aktualūs ir šiems laikams žodžiai: „Kiekvienam žmogui didžiausia brangenybė - jo tautos laisvė. Amžių ir kraujo reikia norint ją laimėti, meilės - norint ją auginti, nuolat budėti - norint ją apginti. Bet pakanka vienos kartos klaidų - ir tauta gali prarasti visą savo laisvę ir nepriklausomybę“.

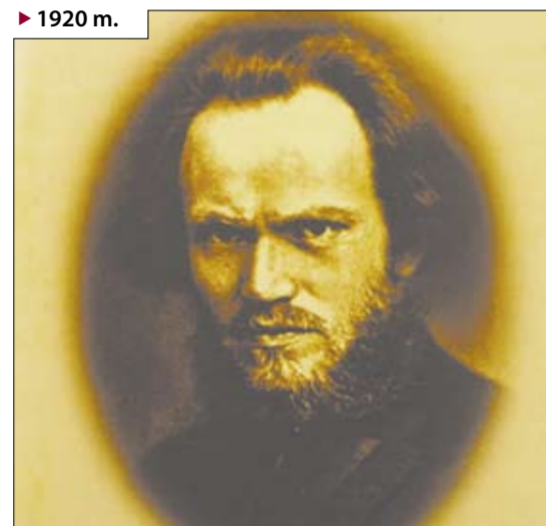
Teisininkas su literato gyslele

Stasys Šilingas gimė carinės priešpaudos metais Vilniuje 1885 metų lapkričio 23 dieną. Mokėsi Vilniaus pirmojoje berniukų gimnazijoje. Ją baigęs 1905 m. įstojo į Maskvos universitetą, kur studijavo teisės mokslus. Šioje aukštojoje mokykloje veikė lietuvių studentų draugija, į kurios gretas jis įstojo, o vėliau buvo išrinktas šios draugijos pirmininku.

Jonui Basanavičiui Vilniuje įsteigus lietuvių mokslo draugiją, jis tapo šios draugijos nariu. Dovanodavo jai knygas, rinko auktas Tautos namų statybai. Dažnai sugrįždavo į Vilnių dalyvauti draugijos susirinkimuose, teikdavo nemažai pasiūlymų. Kartu su M.K.Čiurlioniu ir Antanu Žmuidzinavičiumi 1907 m. rugsėjo mėn. dalyvavo steigiant Lietuvių dailės

▶ Lietuvos operos taryba: Juozas Žilėvičius, Juozas Tallat-Kelpša, Stasys Šilingas ir Kipras Petrauskas

Stasys ŠILINGAS

draugiją, veikusią Vilniuje iki Pirmojo pasaulinio karo.

Baigęs teisės mokslus Maskvoje kartu su žmona Emilija (prieš metus buvo vedęs savo bičiulio Ramūno Bytauto seserį, - aut.past.) grįžo į Vilnių ir apsigyveno Moniuskos gatvėje. Jo bute nuolat rinkdavosi lietuvių inteligentų grupė. Ten vykdavo lietuvių kalbos ir literatūros bei istorijos paskaitos, kurias skaitydavo žymūs to meto intelektualai: Mykolas Biržiška - lietuvių literatūros, Juozas Balčikonis - lietuvių kalbos, A.Žmuidzinavičius apibūdindavo meno naujienas, Mykolas Slezevičius - politinėmis temomis.

Rūpinosi M.K.Čiurlionio paveikslais

Mirus M.K.Čiurlioniui, iškilio grėsmė, kad jo paveikslai bus išblaškyti po įvairias privačias kolekcijas.

S.Šilingo iniciatyva prie Lietuvių dailės draugijos buvo įsteigta M.K.Čiurlionio kuopa, kurios tikslas buvo surinkti reikalingas lėšas (25 000 rb.), kad dailininko paveikslai būtų nupirkti. Bet šis sumanymas nespėtas įgyvendinti. Kilus Pirmajam pasauliniam karui, M.K.Čiurlionio paveikslai buvo išvežti į Rusiją. Kartu su Lietuvos Vyriausybe S.Šilingui teko įdėti daug pastangų, kad dailininko paveikslai būtų sugrąžinti į Lietuvą. Dalyvaudamas Lietuvių dailės draugijos veikloje S.Šilingas pats susidomėjo meno kūriniais ir pradėjo rinkti lietuvių dailininkų paveikslus. Per 25 metus jis buvo sukaukęs daugiau kaip 100 dailės kūrinių kolekciją.

Lietuvybės puoselėtojas

Prasidėjęs 1914 m. Pirmasis pasaulinis karas buvo lemtingas ir S.Šilingo šeimai. Jis kartu su ki-

1914 m. rugpjūčio mėnesį S.Šilingas parengė lietuvių deklaraciją dėl Didžiosios ir Mažosios Lietuvos bei Užnemunės sujungimo į vieną administracinę vienetą, ji buvo įteikta Rusijos valstybės tarybai bei Dūmai. Artėjant vokiečių kariuomenei prie Vilniaus S.Šilingas dėl paskelbtos vadinamosios Gintarinės deklaracijos idėjų turėjo trauktis iš Lietuvos, kad su juo nebūtų susidorota. Ir taip 1915 m. rugpjūčio 13 d. su žmona Emilija ir dukromis Laima ir Daiva išvyko į Petrogradą. Jis kartu pasiėmė ir tik ką išleistą visą tiražą savo parengtos ir redaguotos knygos „Pirmasis baras“.

Petrograde S.Šilingas vėl aktyviai veikė lietuvių draugijoje nukentėjusiems dėl karo šelpti. Jo ir M.Yčo iniciatyva Rusijos teritorijoje buvo įsteigtos 254 lietuvių mokyklos, tarp jų berniukų ir mergaičių gimnazijos Voroneže, Jaroslavyje, Tombove, progimnazija Petrograde. Jis 1917 m. kovo mėn. buvo išrinktas Petrograde įsteigtos Lietuvių tautos tarybos Rusijoje pirmininku. Jam dideli nuopelnai priklausė ir kuriant nepriklausomą Lietuvos kariuomenę. Jis dar 1917 m. pradėjo organizuoti Lietuvos kariuomenę iš Rusijoje išblaškytų lietuvių karių ir karininkų, o grįžęs į Vilnių, 1918 m. gruodžio mėn. jį buvo paskyrę vyriausiuoju vadu Lietuvos kariuomenei organizuoti, siūlė kuo greičiau skelbti mobilizaciją.

Aukšti postai Lietuvos Vyriausybėje

S.Šilingas iš Peterburgo 1918 m. birželio 29 d. su šeima grįžo į Vilnių, o po pusės mėnesio buvo išrinktas Lietuvos Valstybės Tarybos nariu, vadovavo finansų, teisės ir krašto apsaugos komisijoms. Lapkričio mėnesį paskirtas Valstybės Tarybos prezidentu pirmininku. Tų pačių metų gruodžio 3 d. kartu su A.Smetona ir Juozu Staugaičiu pasirašė Vilniaus universiteto atkūrimo statutą.

Artėjant bolševikų kariuomenei prie Vilniaus S.Šilingas kartu su Lietuvos Vyriausybe 1919 m. sausio 2 d. persikėlė į Kauną. Laikinojoje sostinėje jam teko vadovauti Lietuvos valstybės tarybai, sukurti Lietuvos konstitucijas. Du kartus buvo išrinktas Seimo nariu, dvi kadencijas buvo paskirtas Lietuvos teisingumo ministru. Jis prisidėjo kuriant visus svarbiausius to meto Lietuvos Respublikos įstatymus ir kodeksus. Kartu su kitais buvo keleto visuomeninių organizacijų steigėju - Lietuvai pagrąžinti draugijos, Meno kūrėjų draugijos, Vilniaus vadavimo sąjungos.

Tragiško likimo S.Šilingas neišvengė 1941 m. birželio 14 d. Pilviškių geležinkelio stotyje vyras buvo atskirtas nuo šeimos, nuvežtas į Krasnojarsko lagerius, nuteistas 25 metams laisvės atėmimo. Po Stalino mirties 1954 m. paleistas iš Vladimiro kalėjimo, grįžo į Kauną, tačiau po 22 dienų vėl ištremtas į Darbyžo vietovę Ukrainoje, psichiškai nesveikų žmonių prieglaudą. Dėl prarastos sveikatos 1961 m. lapkritį paleistas iš tremties Lietuvai daug nusipelnęs politinis kalnys apsigyveno Kelmėje pas žmonos seserį Feliciją Bytautaitę, ten ir mirė 1962-ųjų lapkričio 13 dieną.

ŽALGIRIS

Nr. 133

▶ DEMOKRATIJA. Lietuvių tautinio centro rengiamose Kovo 11-osios eitynėse Vilniaus centre jaunimo patriotiškumas, pasirodo, labai pavojingas. Dėl to, kad jauni žmonės dar didžiujasi esą lietuviai, o ne europiečiai!

“ SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

Specialus dienraščio „Respublika“ priedas

Tikrų lietuvių gretos auga

Nuo šiandien „Respublikoje“ vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoju pradeda dirbti žurnalistas, Lietuvių tautinio centro pirmininkas Ričardas ČEKUTIS. Kalbamės, kodėl.

asmenys jau rinko „pasipiktinusių“ piliečių parašus prieš mūsų organizuotą renginį, o netrukus pasipylė minčių policijos inspiruota skundų lavina į mano darbovietę su reikalavimais mane atleisti iš darbo... Taigi istorija kartojasi. Tiek tada, tiek dabar iš jų visų nuosirdžiai juokiuosi. Tačiau daugelis tų veikėjų užima įtakingus postus, valdo net Lietuvos mastingai įspūdingas lėšas, kurių nė vienas dorai neuždirbo, o tik gavo. Daugelis jų patys sau yra labai reikšmingi ir gražūs, nors iš tikrųjų tokie menkijos... Su šia publika „Respublikai“ nepakeliui, todėl aš čia.

- Ką vadinate „minčių policija“?

- Tai nėra konkrečios institucijos apibrėžimas - savanorių minčių policininkų gausu visose valdiškoje kontoroje. Vienas iš uoliausių minčių policininkų yra vadinamojo Žmogaus teisių gynimo instituto „vyriausias komisaras“ Henrikas Mickevičius, už valdiškus pinigus „gaudantis“ jam neįtinkančius interneto komentatorius, o sprendžiant iš skundikų bei „pasipiktinusių“ parašų, prie savanorių talkininkų galima priskirti ir visų rūšių liberalus, ir nemenką dalį kitų politinių pakraipų veikėjų, nors iš

tikrųjų visų jų gyvenimo moto ir credo yra vienas - ES fondų pinigai. Spektras platus...

- Teko nuo jų nukentėti?

- Mane po daugkartinių minčių policininkų skundų svarstė Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro taryboje. Vaizdas smarkiai priminė sovietų laikus: darbo kolektyvas svarstė „buržuazinio nacionalizmo“ apraiškas, net buvo pasakyta, kad aš esą patys sau yra labai reikšmingi ir gražūs, nors iš tikrųjų tokie menkijos... Su šia publika „Respublikai“ nepakeliui, todėl aš čia.

- Labiau nukentėjo nemažai mano draugų ir bendražygių - daugelio namuose buvo atliktos kratos, konfiskuoti asmeniniai daiktai, kompiuteriai, mobilieji telefonai, jie patys ne kartą buvo sulaikyti policijos, buvo terorizuojami netgi jų tėvai... Ir visa tai vien dėl žūtbūtinio siekio „prisūti“ kokią nors

bylą. Tačiau politinis susidorojimas, deja, jau seniai virto mūsų vadinamosios demokratijos politinės kultūros dalimi, todėl tai jau nestebina...

- Grįžkime prie „Respublikos“. Ko tikėtis iš šio bendradarbiavimo? Ko iš jūsų tikėtis skaitytojams?

- Žiniasklaida gali tapti tik pagalbine priemone žmonėms, norintiems orientuotis šalies politikoje, socialinėje erdvėje, pakankamai sudėtingų interesų sankirstose. Šiais laikais jau nėra tiek aktuali vien informacinė žiniasklaidos funkcija, ypač turint galvoje informacinių technologijų plėtrą. Dauguma žmonių laikraščiuose ieško ne tiek sausos informacijos, kiek jiems priimtinių įžvalgų, faktų analizės, pagaliau atitinkamos politinės saviidentifikacijos ženklų. Galų gale daugelis žmonių, susiduriančių su konkrečiomis problemomis, šiais laikais tiesiog neturi daugiau kur kreiptis - žiniasklaida jiems tampa bene paskutinė viltimi.

Visada buvau tikrosios Lietuvos Nepriklausomybės šalininkas ir tiesiog negalėjau nepastebėti, kad „Respublika“ nepasiduoda politinei netolerancijai lietuviams konjunktorai, užima tvirtą viena-reikšmišką poziciją šiuo klausimu. Todėl tikiuosi čia būti naudingas Lietuvai.

Kalbino Aloyzas DARGIS Stasio Žumbilo nuotr.

NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2011

Vertybė gali būti:

- ŽMOGUS – AMŽININKAS
- ŽMOGUS – ISTORINĖ ASMENYBĖ
- ISTORINIS FAKTAS
- REIŠKINYS, GARSINANTIS LIETUVĄ
- DAIKTAS, OBJEKTAS

Surinkime, įvardykime ir išsaugokime tai, kas vertinga ir brangu! Siųskite savo istorijas, o mes pasistengsime, kad apie jas išgirstų visa LIETUVA.

www.respublikosvertybes.lt

RAŠYKITE MUMS: NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI, A.Smetonos g. 2, Vilnius LT-01115, arba el.paštu redaktorius@respublika.net. Tel. (8-5) 212-35-25